

Nr 94.

Av herrar **Velander** och **Sylwan**, om vissa åtgärder för vidmakthållande av industriens produktionsförmåga och för främjande av nyinvesteringar för industriella ändamål.

Under nuvarande förhållanden framstår det såsom en angelägenhet av största vikt att industriens produktionsförmåga vidmakthålles och nyinvesteringar för industriellt ändamål främjas. Med hänsyn till de risker för minskning av det i företagen investerade kapitalet, som den alltmer ökade skattebelastningen medför, måste åtgärder i detta syfte i första hand och huvudsakligen avse att åstadkomma en sådan avvägning av den å företagen vilande skattebördan, att företagens bestånd icke äventyras.

En avsevärd del av nationalinkomsten måste för närvarande och sannolikt under en lång tid framåt tagas i anspråk för skattebetalning. En riktig avvägning av skattebördan får därför en alltmer stegrad betydelse. Då de näringsidkande företagens skattebördas bestämmes av skattebehovet och skattebördans fördelning mellan, å ena sidan, det av företagen redovisade skatteunderlaget och, å andra sidan, det i övrigt tillgängliga skatteunderlaget, bliva givetvis de regler, enligt vilka skatteunderlaget beräknas, av avgörande betydelse.

För de i aktiebolagsform arbetande företagen, vilka representera den ojämförligt största delen av vår handel och industri, bestämmes skatteunderlaget — utom i fråga om den kommunala garantiskatten — uteslutande av den i enlighet med skattelagstiftningen beräknade skattepliktiga inkomsten, för enskilda rörelseidkare jämväl av den skattepliktiga förmögenheten. Utformningen av reglerna för beräkningen av den skattepliktiga inkomsten är följaktligen en angelägenhet av den allra största betydelse för vårt näringsliv och därmed för folkförsörjningen i dess helhet. Om det enligt samma regler beräknade skatteunderlaget giver en oriktig bild av företagets ekonomiska bärkraft, kan detta få ödesdigra verkningar.

Om ett rörelseidkande företag skall kunna bibehålla *oförändrad kapacitet*, är det nödvändigt att såsom vinst redovisa och disponera allenast den behållning å rörelsen, som under räkenskapsåret uppstått, sedan företaget vidtagit sådan dispositioner, att dess tillgångar, såväl tillgångar för stadigvarande bruk som varulager etc., i jämförelse med förhållandena vid räkenskapsårets ingång vidmakthållas vid oförminskad produktions- och försäljningsförmåga. Ett företag, som för t. ex. utdelning till delägarna eller skattebetalning använder medel, vilka erfordras för de produktiva tillgångarnas vidmakthållande, måste förr eller senare avtyna eller uppbringa nytt kapital. Endast om beskattning och vinstdisposition ske på grundval av en enligt ovan

angivna principer verkställd vinstredovisning, kan företagens realkapital bevaras.

Vid övervägande av åtgärder för främjande av *nyinvesteringar* för industriellt ändamål är det av vikt att göra klart för sig, var den privata investeringsviljan och investeringsförmågan främst är att söka. Man torde då till en början kunna fastslå såsom odisputabelt, att, såvitt gäller nyinvestering för industriell produktion, en radikal förändring under senare år inträtt i finansieringsmetoder och finansieringsmöjligheter i förhållande till dem, som gällde under större delen av den industriella expansionsperioden i vårt land. Denna expansion har i huvudsak möjliggjorts genom en samverkan mellan affärsbankerna och privatkapitalet. Affärsbankerna ha genom en — ur deras egen synpunkt sett icke sällan alltför långtgående — kreditgivning, genom uppbyggande av en obligationsmarknad, vartill motsvarighet knappast torde ha funnits i något annat land, och genom en direkt och indirekt medverkan vid aktieemissioner dirigerat en mycket stor del av det nationella sparandet till användning i produktionens tjänst. Större privatförmögenheter och stora bolag med betydande egna medel får investeringsändamål voro, särskilt under den första delen av perioden, relativt sällsynta. Numera däremot torde det vara ganska klart, att det investeringsvilliga kapitalet huvudsakligen är att söka hos de i bolagsform redan existerande företagen. Det är här man främst har att finna sparkapital av den omfattning, som erfordras för nyinvestering i större skala, och det är främst via dessa företag, som nybildning av riskvilligt sparkapital numera sker. Av skäl, som här icke skola beröras, hava affärsbankernas möjlighet och rätt att direkt eller indirekt medverka i fortsatt industriell expansion starkt beskurits, medan samtidigt en mera betydande aktieemissionsverksamhet icke, åtminstone för närvarande, kan vara att påräkna. Vill man sålunda genom privat initiativ ernå en mera väsentlig investeringsverksamhet för nyttig och nödvändig nyproduktion, måste främst investeringsviljan och investeringsförmågan hos de redan existerande företagen stimuleras. Då vidare, såsom nu otvivelaktigt är fallet, det nuvarande skattetrycket på den produktiva verksamheten direkt motverkar tillkomsten av behövliga nyanläggningar, måste detta anses vara en ur hela samhällets synpunkt synnerligen allvarlig sak, som särskilt under nuvarande förhållanden med ökad varuknapphet och hotande arbetslöshet påkallar omedelbara åtgärder från det allmännas sida.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget hava vi icke ansett oss böra ifrågasätta några reella skattelättnader för näringslivet, ehuru sådana utan tvivel vore önskvärda. De åtgärder, som här nedan förordas, avse allenast att åstadkomma en enligt grunderna för gällande skattelagstiftning riktig avvägning av den å näringslivet vilande skattebördan.

Skattefria avsättningar till förnyelsefond för maskiner och andra inventarier.

Särskilt i tider med fluktuerande priser är det för vidmakthållande av företagens produktions- och försäljningsförmåga och följaktligen för näringslivets bestånd av vikt att beskattningen sker enligt sådana principer, att företagen icke för skattebetalning nödgas använda medel, vilka erfordrats för de pro-

duktiva tillgångarnas vidmakthållande. Om ett företag för sin produktion är i behov av vissa maskiner, vilka företaget anskaffat vid 1936 års ingång för 100,000 kronor och som beräknas äga en varaktighet av 10 år, samt det vid 1941 års ingång befinner sig, att dessa maskiner på grund av prisstegring icke kunna anskaffas för lägre kostnad än 150,000 kronor, är det för vidmakthållande av företagets kapacitet icke tillräckligt att för nyanskaffning avsätta 10,000 kronor årligen under 10-årsperioden utan avsättningen måste från och med år 1941 uppgå till 20,000 kronor för år. Endast vad som återstår efter sistnämnda avsättning utgör under perioden 1941—1945 företagets verkliga vinst och en rättvisande måttstock å dess ekonomiska bärkraft. Förutom det mot anskaffningsvärdet å de vid 1946 års ingång förslitna maskinerna svarande beloppet, 100,000 kronor, måste företaget vid samma tidpunkt kunna disponera över ytterligare 50,000 kronor, om företagets produktionsförmåga skall kunna vidmakthållas oförändrad.

Det ligger uppenbarligen såväl i företagets eget som i det allmännas intresse att företaget i det ovanberörda schematiserade fallet under perioden 1941—1945 vidtager sådana dispositioner, att nyanskaffningen vid 1946 års ingång icke äventyras. Det vore utan tvivel ur det allmännas synpunkt en klok politik att uppmuntra och underlätta dylika dispositioner.

Gällande skattelagstiftning verkar emellertid i rakt motsatt riktning. Det i exemplet angivna beloppet å 50,000 kronor får visserligen avdragas vid beräkningen av den skattepliktiga inkomsten, men icke under perioden 1941—1945 utan först efter ingången av år 1946, sedan nyanskaffningen skett. Följden härav blir, att företaget under nämnda 5-årsperiod måste anslå, icke 50,000 kronor, utan omkring 80,000 kronor för täckning av den å maskinerna inträdda prisstegringen. Därvid har räknats med skatteutgifter å 40 % av inkomsten. De kunna emellertid — särskilt om företaget drabbas av krigskonjunkturbeskattning — som bekant utgå efter vida högre procentsats.

Om företaget i det ovan anförda fallet redan under perioden 1941—1945 berättigades åtnjuta avdrag vid beräkning av den skattepliktiga inkomsten för ifrågavarande belopp å 50,000 kronor, vilket enligt gällande skattelagstiftning får avdragas först under beskattningsåret 1946 och senare, komme detta icke i det långa loppet att innebära någon skattelindring för företaget, men skulle likväl i hög grad underlätta för detta att vidmakthålla sin produktionskapacitet. Det allmänna tillfogades under förutsättning av oförändrad skatteskala ingen skatteförlust. En viss ränteförlust för det allmänna skulle däremot bli en följd av en dylik reform, men denna nackdel torde mer än väl uppvägas av de därmed förenade fördelarna. Näringslivet skulle stabiliseras och skatteunderlaget utjämnas under en längre tidsperiod till båtnad icke minst för det allmänna.

I enlighet härmed bör enligt vår mening skattskyldig medgivas rätt att för det beskattningsår, varunder avsättning skett till förnyelsefond för i rörelse använda maskiner och andra inventarier, vid taxering njuta avdrag för dylik avsättning — utöver vad för närvarande är fallet — jämväl för den del, som avser att täcka på grund av prisstegring beräknad merkostnad vid

nyanskaffning av motsvarande tillgångar. Om i sådan förnyelsefond ingående obeskattade medel användas för icke avsett ändamål, skola de givetvis upptagas till beskattning. Såsom villkor för medgivande av avdraget bör stadgas, att företagets räkenskaper äro så beskaffade, att trygghet föreligger att dylikt belopp icke undgår beskattning eller att dubbelavdrag uppstår därigenom, att den nyanskaffade tillgången upptages till för högt värde.

Beträffande aktiebolag, som uppfylla villkoren för åtnjutande av fri avskrivning vid taxering å maskiner och andra inventarier, torde tillräcklig trygghet i berörda hänseende föreligga. Även en enskild näringsidkare, vars räkenskaper äro av angiven beskaffenhet, synes emellertid böra tillerkännas ifrågasvarande avdragsrätt.

Utvidgad avdragsrätt vid taxering för värdeminskning å driftbyggnader i rörelse och jordbruk.

Enighet borde kunna råda därom, att såväl avdrag för värdeminskning å rörelse och jordbruk använda byggnader som avsättning till förnyelsefond för dylika byggnader på grund av fördrade byggnadskostnader *principiellt* böra i beskattningshänseende behandlas på samma sätt som då fråga är om i rörelse använda maskiner och andra inventarier för stadigvarande bruk, dock givetvis under förutsättning, att vid försäljning inflytande belopp hänföras till skattepliktigt intäkt.

Frågan om värdeminskingsavdrag å byggnader har emellertid på grund av svårigheter av taxeringsteknisk natur icke blivit tillfredsställande löst.

1936 års skattekommitté ansåg sig beträffande byggnader varken kunna föreslå rätt till fri avskrivning eller förorda uppmjukning av de bundna avskrivningsreglerna. Efter att hava framhållit, att inventarier och liknande tillgångar vanligen hade en relativt sett begränsad varaktighetstid samt att förkortningen av avskrivningstiden genom övergång till fri avskrivning beträffande dessa tillgångar därför icke kunde bli mera avsevärd, anförde kommittén (Statens offentliga utredningar 1937: 42 sid. 234):

»Kommittén har ansett sig böra särskilt framhålla detta för att såmedelst giva belysning åt sin ståndpunkt att ej i den fria avskrivningsrätten inbegripa byggnader. Dessa ha ju normalt en mycket lång varaktighet och äro ofta av den betydenhet, att en kraftig avskrivning å densamma skulle kunna betyda en ganska avsevärd nedgång av beskattningsunderlaget under längre tid. Med hänsyn till de långa tidsperioder, varom här skulle kunna vara fråga, skulle tryggheten för att eventuella vinster förr eller senare bleve beskattade minskas. Då fri avskrivning beträffande byggnader skulle innefatta en ny betydelsefull möjlighet till fri vinstreglering, som tillkomme utöver den fria värderingen av varulager och den fria avskrivningen å inventarier, är det tydligt, att de skäl, som kunna åberopas mot fri avskrivning å inventarier, måste med desto större styrka göra sig gällande i fråga om byggnader. Att vidare de tekniska svårigheterna att genomföra fri avskrivning beträffande byggnader äro större än beträffande inventarier, kommer att belysas i det följande. Den svårighet att i vissa fall göra åtskillnad mellan inventarier och byggnader, som tidigare förelegat, har numera väsentligen bortfallit genom den i år antagna lagstiftningen om redo-

visning av särskilt i byggnadsvärde ingående värde å fasta maskiner för industriellt och därmed jämförligt ändamål.»

Vidare anför kommittén (sid. 237):

»Till behandling må nu i korthet upptagas jämväl frågan om avskrivningsrätten beträffande byggnader. Av skäl, för vilka i huvudsak redan redogjorts, föreslår kommittén beträffande byggnader ej fri avskrivningsrätt. Emellertid måste kommittén i fråga om dessa avstå från att föreslå även sådan uppmjukning som eljest kunde vara önskvärd. En verklig uppmjukning kan, enligt vad som redan förut uttalats, ej föreslås med mindre vid avyttring återbekomna förut avskrivna belopp bliva beskattade. Det vore väl möjligt att på papperet stadga om sådan beskattning, men det skulle åtminstone för närvarande vara mycket svårt att genomföra sådana stadganden i praktiken. Avskrivningarna ha hittills skett och ske alltjämt merendels på taxeringsvärdena efter rent schablonmässiga grunder, och det är vanligen omöjligt att förebbringa utredning om vare sig anskaffningskostnader eller förut gjorda avskrivningar, varför det i regel ej kan konstateras vilka belopp som återstå i beskattningsavseende oavskrivna. Att i särskilda fall avskrivningen beräknas å anskaffningsvärdet är ju ett förhållande som ej kan inverka på utformningen av en för samtliga fall given regel. Någon ändring i fråga om metoden att i regel beräkna värdeminskningsavdrag för byggnader å taxeringsvärdena anser sig kommittén ej kunna ifrågasätta. Vid sådant förhållande synes det ej möjligt att föreslå beskattning av vid avyttring återbekomna förut avskrivna belopp (liksom ej heller avdrag för utrangering o. dyl.), och möjligheten till uppmjukning av avskrivningsreglerna bortfaller även. Beträffande byggnader föreslås alltså bibehållande av de nuvarande huvudreglerna för avskrivning, och anledning kommer följaktligen ej att föreligga till en principiellt annan tillämpning än för närvarande. Detta är beklagligt, desto mera som kontrasten mellan den större frihet som föreslås ifråga om inventarier o. dyl. beträffande såväl fysiska som juridiska personer och den nuvarande strängheten beträffande byggnader kommer att bliva mera i ögonen fallande. En ojämnhet mellan inventarier och byggnader synes ej kunna undvikas, såvida man vill genomföra en reform beträffande de förra. Emellertid finner sig kommittén böra framhålla, att även vid bibehållande av nuvarande avskrivningsregler skäl ofta torde föreligga att medge större värdeminskningsavdrag beträffande byggnader än de hittills tillämpade, därför att utvecklingen på byggnadsområdet numera går i så hastig takt, att en byggnads livslängd i många fall beräknas bliva väsentligt kortare än den man förut ansett sig böra räkna med. Detta gäller såväl byggnader, avsedda att användas i rörelse, som andra byggnader. Beträffande bostadsfastigheter tager sig förhållandet uttryck ej minst i de bestämmelser i stadsplanelagstiftning m. m., som nödvändiggjorts för att nutidens krav och framtidens sannolika krav på tillfredsställande bostäder skola kunna tillgodoses. Kommittén skulle för sin del finna det lämpligt, att beskattningsnämndernas uppmärksamhet fästes härå.

Dessutom synas om möjligt åtgärder för en likformig tillämpning hos beskattningsnämnderna böra vidtagas.»

I ett flertal över kommitténs förslag avgivna yttranden förordades emellertid rätt till fri avskrivning även å byggnader samt uppmjukning av de bundna avskrivningsreglerna jämväl i denna del (Prop. 258/1938 sid. 233—236).

Kommerskollegii yttrande (Prop. 258/1938 sid. 233) torde vara av särskilt intresse för den nu föreliggande frågan. Kollegium anför: »Kommerskollegium vill nu ytterligare framhålla, att särskilt vad beträffar industriella byggnader men även i fråga om andra i rörelse använda byggnader, liksom i viss utsträckning också bostadsbyggnader, utvecklingen synes gå i sådan riktning, att en friare avskrivningsrätt alltmera framstår såsom välmotiverad. I allt högre grad kräves, att industribyggnaderna äro anpassade efter speciella maskinaggregat och kombinerade arbetsprocesser. Då samtidigt utrangeringar och nyanskaffningar av maskiner samt omläggningar av tillverkningsförfaranden ske i allt hastigare tempo, måste omändringar och nyanläggningar av byggnader likaså bliva allt vanligare. Vid företag, som äro underkastade stark expansion, kan redan med hänsyn härtill utförandet av ombyggnader och uppförande av nybyggnader i ersättning för äldre byggnader bliva aktuellt långt innan de äldre byggnadernas tillstånd och lämplighet i och för sig skulle göra det nödvändigt. Förhållandena härutinnan växla under olika tidsperioder och äro givetvis även olika inom skilda industri- och näringsgrenar. Vad skattekommittén anfört om att byggnader normalt ha en mycket lång varaktighet torde därför tåla en viss modifikation, såvitt angår byggnader för industriellt ändamål. Även i de fall, då det yttre byggnadsskalet icke undergått större förändring, kunna inre ombyggnader vara av sådan ekonomisk storleksordning, att de närmast böra betraktas som nybyggnader.

Kollegium vill med det nyss sagda understryka, att en friare avskrivningsrätt i fråga om byggnader kan anses vara lika välmotiverad som en dylik rätt beträffande maskiner och andra inventarier. Det kan icke förnekas, att de av skattekommittén anförda skälen mot medgivande av friare avskrivningsrätt för byggnader hava en viss bärkraft. Kollegium vill dock hoppas, att sedan de föreslagna lättnaderna beträffande avskrivningar å maskiner m. m. hunnit i praktiken prövas, det skall befinnas möjligt att finna utvägar att utsträcka lättnaderna även till byggnader, och anser, att, så snart lämpligen ske kan, erforderlig utredning härom bör företagas i enlighet med vad av industriförbundet m. fl. blivit föreslaget.»

Kammarrätten anförde (Prop. 258/1938 sid. 304), efter att hava tillstyrkt att avdrag medgäves för utrangering av i rörelse använd byggnad, att kammarrätten, vare sig dylikt avdrag nu medgäves eller ej, för sin del funne i hög grad önskvärt, att en allsidig utredning av frågan om beräkning av värdeminskningssavdrag å byggnader komme till stånd.

Föredragande departementschefen ansåg ej heller att förevarande fråga fått sin slutliga lösning. Han anförde (sid. 256):

»I åtskilliga yttranden har uttalats önskemål om ett omedelbart upptagande till ytterligare utredning av frågan om byggnadsfastigheternas och ej minst bostadsfastigheternas behandling i beskattningsavseende. Jag underskattar ingalunda vikten av detta spörsmål, men kan ej antaga att mera betydelsefulla resultat av en sådan utredning äro att vänta, förrän klarare linjer än de nu befintliga uppdragits för ett riktigt handhavande av fastigheternas ekonomi i allmänhet. Det torde emellertid ankomma på kommunalskatteberedningen att från sina utgångspunkter uppmärksamma spörsmålet.»

Vi vilja icke bestrida, att det är förenat med avsevärda svårigheter att komma till rätta med förevarande beskattningsfråga, vilken, omfattande hela byggnadsbeståndet, avser en mycket betydande del av vår nationalförmögenhet. Avskrivningsfrågan är direkt avhängig av frågan om behandlingen i beskattningsavseende av vid försäljning av byggnader inflytande belopp. Om garanti icke erhålles för att vid försäljning återbekomma avskrivningar beskattas torde en tillfredsställande lösning av avskrivningsfrågan knappast vara möjlig. Det ligger i sakens natur att en sådan garanti endast undantagsvis kan presteras av den stora massan enskilda villaägare och ägare av uthyrningsfastigheter. En rörelseidkare eller jordbrukare, som för ordentliga och fullständiga räkenskaper, saknar däremot icke möjlighet därtill. I varje fall måste denna möjlighet föreligga för ett aktiebolag, vars räkenskaper äro av sådan beskaffenhet, att fri avskrivning å maskiner och andra inventarier medgives. Den långa varaktighetstiden för byggnader har åberopats såsom ett skäl för begränsad avskrivningsrätt å dessa tillgångar. Med varaktighetstid förstås emellertid den tidsrymd, varunder byggnaden är *ekonomiskt* användbar. Den ekonomiska varaktighetstiden är såsom ock kommerskollegium vitsordat avsevärt kortare för rena industribyggnader än för bostadsfastigheter samt bestämmes av olika faktorer för de skilda kategorierna. Utan att i någon mån vilja förringa vikten av tillfredsställande avskrivningsmöjligheter i beskattningshänseende å byggnadsbeståndet i dess helhet våga vi påstå, att behovet därav särskilt under nuvarande förhållanden är mest trängande för det i produktionsprocessen direkt investerade byggnadsbeståndet — således rena industribyggnader och driftbyggnader i jordbruk. Då vidare avskrivningsfrågan just för dessa byggnader, i vad de innehavas av näringsidkare, som föra fullständiga och ordentliga räkenskaper, såsom ovan anförts utan större svårighet med god vilja bör kunna lösas inom ramen för gällande skattesystem, vore det enligt vår mening lämpligt att en utredning i förevarande hänseende till en början begränsades till att avse allenast rena industribyggnader och driftbyggnader i jordbruk. Med en sådan begränsning borde man icke behöva befara att utredningen runne ut i sanden och man vunne åtminstone rättelse av det orimliga förhållandet att anläggningskapital, nedlagt i industribyggnader, vilka så intimt sammanhånga med däri inmonterade maskiner att gränsen mellan byggnaden och maskinen med svårighet kan fastställas, endast får avskrivas under decennier, medan det i ma-

skinerna nedlagda anläggningskapitalet i enlighet med befogade affärsmässiga krav får avskrivas omedelbart.

Vi förutsätta emellertid, att då utredningen beträffande industribyggnader och driftbyggnader i jordbruk blivit slutförd, avskrivningsfrågan för byggnadsbeståndet i övrigt omedelbart upptages till omprövning.

Förhandsuttalanden rörande avskrivningar i beskattningshänseende.

Skattelagstiftningens prohibitiva verkningar å nyinvesteringar ha enligt vår mening på grund av vissa med taxeringsförfarandet sammanhängande omständigheter blivit större än vad den växande skattebördan i och för sig behövt förorsaka. Om man utan sönderbrytande av taxeringsorganisationen kunde vidtaga sådana åtgärder, att åtminstone dessa *onödiga* skadeverkningar av den nuvarande beskattningen undvekes, vore detta utan tvivel enbart till gagn både för näringslivet och det allmänna.

Vi syfta på det förhållandet, att det med nuvarande taxeringsorganisation icke är möjligt för en skattskyldig, som planerar nyanläggning eller nyanskaffning för industriellt ändamål, att erhålla bindande förhandsuttalanden rörande avskrivningsrätten i beskattningshänseende å den tilltänkta anläggningen. Särskilt då fråga är om anläggningar, vilka äro avsedda att uteslutande eller huvudsakligen utnyttjas under rådande kristid — oftast för en ur samhällets synpunkt värdefull produktion — är det av denna anledning omöjligt att med någon större grad av säkerhet beräkna de å denna produktion belöpande skatteutgifterna. Kännedom om denna betydande utgiftspost är emellertid nödvändig för en tillförlitlig räntabilitetskalkyl och ovissheten på denna punkt verkar hämmande på investeringsviljan. Då t. ex. i punkt 7 av anvisningarna till 29 § i kommunalskattelagen stadgas, att vid beräkning av värdeminskningssavdrag å byggnad hänsyn skall tagas till att byggnadens värde för rörelsen är begränsat till förhållandevis kort tid, har skattelagstiftningen härigenom berett möjlighet till snabb avskrivning i beskattningshänseende av en anläggning av angiven karaktär. Den skattskyldige anser det ur sund affärsmässig synpunkt nödvändigt att omedelbart avskriva det i nyanläggningen investerade kapitalet, men med kännedom om beskattningsnämndernas ofta fiskaliska inställning i avskrivningsfrågor vågar han icke räkna med att taxeringsmyndigheterna dela hans uppfattning. Även om hans uppfattning sakligt sett är riktig, riskerar han att av beskattningsnämnderna påföras vida högre taxering än den, varmed han haft anledning räkna, och den omständigheten, att han ett eller flera år senare efter besvär hos överinstanserna erhåller restitution av det obehörigen påförda utskyldsbeloppet, upphäver icke de prohibitiva verkningarna i investeringsavseende av det nuvarande systemet. Skadeverkningarna uppstå icke blott därigenom, att företagets likviditet anstränges utan i måhända än högre grad genom den ovisshet beträffande det definitiva skattebeloppet som föreligger intill dess skattedomstolens utslag fallit.

De nu påtalade olägenheterna sammanhänga givetvis med instansanordningen i beskattningsmål och vi åsyfta icke någon rubbning däri. Ej heller lär det vara möjligt att stadga skyldighet för regeringsrätten såsom högsta

instans i beskattningsmål att avgiva bindande förhandsuttalanden. Mycket skulle emellertid vara vunnet om möjlighet bereddes de skattskyldiga att erhålla ett auktoritativt, ehuru icke juridiskt bindande förhandsuttalande av ett sakkunnigt statligt organ t. ex. en central nämnd. Om däri inginge representanter för såväl landskamrerarna som skattedomstolarna, synes det knappast kunna väcka betänkligheter att föreskriva, att nämndens uttalande skall vara bindande för vederbörande landskamrerare och möjligen för prövningsnämnden. För sistnämnda fall skulle en godtagbar grund för en räntabilitetskalkyl för den tillämnade anläggningen eller nyanskaffningen skapas. Visserligen ägde vederbörande kommun, municipalsamhälle, vägstyrelse och landsting rätt att överklaga prövningsnämndens beslut hos överinstanserna, men endast såvitt anginge taxeringen till kommunal inkomstskatt. Blev uttalandet däremot endast bindande för landskamreraren, skulle prövningsnämnden visserligen i strid mot landskamrerarens yrkande kunna bestämma taxeringarna högre än landskamreraren föreslagit. Men man torde dock kunna utgå från att dylika fall bleve sällsynta. I de säkerligen få fall, då taxeringen till kommunal inkomstskatt efter besvär komme att höjas, skulle detta leda till att inkomstberäkningen bleve olika vid de båda taxeringarna, vilket dock redan nu icke så sällan kan inträffa. Vissa svagheter kunna sålunda sägas vara förbundna med den av oss ifrågasatta anordningen, men vi förmena, att dessa icke äro av sådan betydelse, att de böra avhålla från att åtminstone försöksvis och under utomordentliga förhållanden pröva en anordning, som utan tvivel skulle vara till synnerligt gagn.

Ej heller böra några betänkligheter av principiell natur hindra förslagets realiserande. Genom tillkomsten av den centrala krigskonjunkturskatt-nämnden och omsättningskatt-nämnden har lagstiftningen redan i viss mån slagit in på den ovan anvisade vägen ur de med gällande instansordning å beskattningsområdet förbundna svårigheterna.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande:

1) rätt för rörelseidkare att vid taxering åtnjuta avdrag för av prisstegring föranledd avsättning till förnyelsefond för maskiner och andra inventarier för stadigvarande bruk;

2) rätt till fri avskrivning vid taxering resp. väsentlig upp- mjukning av de s. k. bundna avskrivningsreglerna för drift- byggnader i rörelse och jordbruk för sådana skattskyldiga, som föra fullständiga räkenskaper; samt

3) möjlighet för skattskyldig att erhålla auktoritativa ut- talanden av för ändamålet bildat organ rörande rätt till av- drag vid taxering för värdeminskning å i näringsverksam-

het använda tillgångar för stadigvarande bruk eventuellt ock
i andra vid taxering uppkommande frågor.

Stockholm den 22 januari 1941.

Gustaf Velandér.

Eilif Sylwan.